

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.082 у Хмельницькому
університеті управління та права
імені Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

кандидатки юридичних наук, доцентки

ТОКАР Алли Миколаївни на дисертацію

ПИСАРЕНКО Олександри Валеріївни на тему «Адміністративно-правові засади застосування адміністративного договору у діяльності місцевих органів публічної адміністрації», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми дисертації Актуальність обраної авторкою теми дослідження зумовлена об'єктивною потребою в теоретичному переосмисленні та практичному вдосконаленні інструментарію діяльності місцевих органів публічної адміністрації в умовах системного реформування публічного управління в Україні. Динамічний розвиток децентралізації публічної влади чітко вказує на неспроможність побудови ефективної системи управління на місцевому рівні без застосування диспозитивних форм здійснення управлінських функцій. Адміністративний договір у цьому контексті постає перспективним інструментом, що дозволяє забезпечити баланс інтересів держави, територіальних громад та приватних осіб. Євроінтеграційний вектор розвитку України актуалізує впровадження принципів «доброго врядування», що передбачає розширення партнерських засад у діяльності публічної адміністрації, де договірна взаємодія є ключовим елементом демократизації управлінських процесів. Наукова розробка цієї проблеми диктується наявною прогалиною між нормативним визначенням адміністративного договору в Кодексі адміністративного судочинства України та відсутністю комплексної регламентації процедур його укладання та виконання на муніципальному рівні. Практична сфера діяльності місцевих органів публічної адміністрації гостро потребує чітких алгоритмів застосування диспозитивного інструментарію, що мінімізували б корупційні ризики та підвищили ефективність управління місцевими справами. З огляду на це, дисертаційне дослідження, спрямоване на визначення адміністративно-правових засад застосування адміністративного договору в діяльності місцевих органів публічної адміністрації, є вчасним, теоретично значущим та має важливе прикладне значення для вітчизняної адміністративної науки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження виконана відповідно до наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (номер державної реєстрації 0108U008927), наукової теми кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (номер державної реєстрації 0123U102955).

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Аналіз анотації та тексту рецензованої дисертації, змісту публікацій Писаренко Олександри Валеріївни дають змогу зробити висновок про те, що наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації мають достатній ступінь обґрунтованості, оскільки теоретичною основою дисертаційного дослідження стали наукові праці українських та зарубіжних вчених – представників науки адміністративного та адміністративного процесуального права, які досліджували питання правової природи адміністративних договорів, їх ознак та видів, практичних аспектів застосування їх органами виконавчої влади чи місцевого самоврядування. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, які сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані та відповідають меті та завданням роботи, що забезпечується відповідністю обраних методів дисертаційного дослідження.

Авторка в дисертації на підставі вивчення досягнень адміністративно-правової доктрини провела аналіз теоретико-правових проблем визначення поняття адміністративного договору, розкрила його місце у системі інструментів діяльності публічної адміністрації; розкрила правові аспекти визначення правової природи адміністративного договору, його істотні умови та процедуру укладення, його класифікацію у адміністративно-правовій доктрині; визначила прикладні особливості застосування окремих видів адміністративних договорів у діяльності місцевих органів публічної адміністрації, в тому числі: про розмежування компетенції, делегування публічно-владних управлінських функцій, визначення порядку взаємодії та перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів; про регулювання діяльності щодо надання послуг перевезень пасажирів, застосування адміністративних договорів у сфері охорони культурної спадщини; розкрила проблемні питання діяльності місцевих органів публічної адміністрації щодо застосування адміністративних договорів місцевими органами публічної адміністрації; з'ясувала зарубіжний досвід правового регулювання застосування адміністративних договорів у діяльності місцевих органів публічної адміністрації; запропонувала науково-обґрунтовані пропозиції по вдосконаленню норм законодавства, якими врегульовано питання застосування адміністративних договорів місцевими органами публічної адміністрації.

У роботі чітко сформульовано мету і завдання дослідження, визначено його об'єкт і предмет, а також обґрунтовано методологічну основу, що послідовно реалізовано у підрозділі 1.1. Такий підхід забезпечив логічну цілісність дисертації та створив передумови для формування практично орієнтованих висновків.

Особливу увагу заслуговують запропоновані авторкою напрями вдосконалення законодавства України, яким регламентовано особливості застосування адміністративних договорів місцевими органами публічної

адміністрації, викладені у підрозділі 3.2. Запропоновані положення мають прикладне значення для адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Науковий і практичний інтерес мають пропозиції авторки щодо визначення істотних умов окремих адміністративних договорів: договору щодо визначення порядку перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів, охоронного договору на пам'ятку культурної спадщини чи її частину і на щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи його частину, договору на організацію перевезень пасажирів автомобільним транспортом на маршрутах загального користування, а також істотних умов адміністративних договорів в цілому.

Вагомою перевагою дослідження є ґрунтовний аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання застосування адміністративних договорів у діяльності місцевих органів публічної адміністрації, а також висновки авторки про те, що сферами застосування адміністративних договорів місцевими органами публічної адміністрації європейських держав є наступні: делегування окремих публічних послуг приватним особам або розпорядження публічним майном (Франція); укладення замість видання адміністративного акту за наслідками відповідного адміністративно-сервісного провадження (Німеччина, Молдова); усунення невизначеності щодо прав та обов'язків сторін адміністративно-правових відносин на основі компромісу (Німеччина, Молдова); делегування повноважень держави або громади іншим місцевим органам публічної адміністрації, фізичній чи юридичній особі (Польща, Естонія, Чехія); співробітництво, створення спільних органів або закладів місцевими органами публічної адміністрації (Латвія); використання об'єктів інфраструктури, що перебуває у комунальній власності під управлінням одного з місцевих органів публічної адміністрації іншим органом (Латвія).

Загалом дисертація характеризується поєднанням наукової ґрунтовності та практичної спрямованості. Отримані результати можуть бути використані у науково-дослідній діяльності – як основа для наступних наукових досліджень адміністративно-правових засад застосування адміністративного договору у діяльності місцевих органів публічної адміністрації; у правозастосовній практиці – для вдосконалення діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні у сфері застосування адміністративних договорів; у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Конституційне право України», «Муніципальне право», «Адміністративне право», «Адміністративне процесуальне право», «Теорія та практика адміністративного судочинства».

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, захищених за темою дисертації. Основні результати дисертації достатньо повно викладено у 8 наукових працях, зокрема у 4 наукових статтях у фахових виданнях України, 4 публікаціях у збірниках тез матеріалів міжнародних наукових і науково-практичних конференціях. Зміст даних наукових публікацій дозволяє сказати, що авторкою у повній мірі розкрито основний зміст дисертації та обґрунтовано отримані наукові результати відповідно до поставленого завдання та висновків.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Представлені до рецензування дисертація та анотація відповідають вимогам, визначеним постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40. Анотація дисертаційного дослідження викладена українською та англійською мовами, що відповідає вище зазначеній постанові Кабінету Міністрів України та представляє найвагоміші результати дослідження з означенням їхньої новизни та практичної цінності. Вступ містить всі складові, рекомендовані чинним законодавством України, зокрема: обґрунтування актуальності теми та проблематики дисертації; значення зв'язку роботи з науковими програмами, темами; формулювання мети, завдань дослідження; визначення об'єкту, предмету та методів дослідження; визначення науково-теоретичного підґрунтя для написання дисертації та нормативну базу наукового дослідження; окреслення практичного значення висновків та положень дисертації; перелік наукових конференцій, де були апробовані основні положення роботи; надання відомостей щодо публікацій здобувачки за матеріалами дисертації. Висновки сформульовані дисертанткою чітко і у повній мірі розкривають поставлені у роботі завдання дослідження.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок про те, що дисертація Писаренко Олександри Валеріївни є самостійним і завершеним дисертаційним дослідженням, в якому піднята та описана проблематика адміністративно-правових засад застосування адміністративних договорів місцевими органами публічної адміністрації. Положення та висновки дисертації є змістовними та обґрунтованими.

Оцінка відсутності / наявності порушення академічної доброчесності. Ознайомившись з дисертацією Писаренко Олександри Валеріївни на тему «Адміністративно-правові засади застосування адміністративного договору у діяльності місцевих органів публічної адміністрації», слід зазначити, що порушень академічної доброчесності у дисертації не виявлено. Всі запозичення у роботі оформлені відповідно до встановлених вимог з чітким посиланням на першоджерело. Весь текст оформлено належним чином, а сама дисертація є самостійною та оригінальною науковою роботою.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Водночас поряд з позитивною оцінкою дисертації Писаренко О. В., дисертація, як і будь-яке нове творче дослідження, містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення дисертанткою під час прилюдного захисту та є можливими для врахування при здійсненні подальших наукових досліджень з обраної тематики:

1. Авторка досліджує у дисертації такі адміністративні договори, як договори про розмежування компетенції, делегування публічно-владних управлінських функцій, визначення порядку взаємодії та перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів, окремі договори, які укладаються замість прийняття адміністративного акта у адміністративно-процедурних правовідносинах, їх ознаки, істотні умови, стадії укладення, особливості їх застосування місцевими органами публічної адміністрації. Однак, недостатньо

дослідженням залишається питання застосування договорів, укладених для врегулювання питань надання адміністративних послуг.

2. У дисертації зазначається на французькій моделі застосування адміністративних договорів органами публічної адміністрації, в тому числі й місцевими, що передбачає достатньо широке їх застосування у сферах, де відповідний орган або створена ним юридична особа публічного права здійснює організацію надання послуг з перевезення, зв'язку, комунальних послуг, здійснює передачу (делегування) окремих публічних послуг приватним особам або розпорядження публічним майном. Залишається незрозумілою позиція авторки щодо можливості адаптації цієї моделі до українських реалій, а також чи відповідні договори є адміністративними.

Зазначені нами міркування та побажання не завадили загальному позитивному сприйняттю даної дисертації та мають характер рекомендацій. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю питань, що розкриваються авторкою. Представлена дисертаційна робота є завершеною; сформульовані у ній положення, результати та висновки становлять наукову й практичну цінність.

Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження **Олександри Валеріївни ПИСАРЕНКО** на тему «**Адміністративно-правові засади застосування адміністративного договору у діяльності місцевих органів публічної адміністрації**», відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283, від 19 травня 2023 року № 502, від 3 травня 2024 року № 507), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій вирішено важливе завдання для правничої науки з удосконалення адміністративно-правових засад застосування адміністративного договору у діяльності місцевих органів публічної адміністрації, а його авторка – **Олександра Валеріївна ПИСАРЕНКО** заслуговує на присудження їй освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

доцентка кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
кандидатка юридичних наук,
доцентка

Алла ТОКАР